

BINNEN TWEE JAAR NADAT ZIJ schoorvoetend de Birmese politieke arena was binnengestapt, had Aung San Suu Kyi haar partij tijdens de eerste algemene verkiezingen in dertig jaar naar een verpletterende overwinning geleid.

De generaals die het land bestuurden, deden er in de daaropvolgende twintig jaar alles aan om haar monddood te maken. Ze probeerden haar te marginaliseren en te demoniseren, en ervoor te zorgen dat de mensen haar vergaten en dat niemand meer over haar sprak. Aangezien al deze pogingen faalden, probeerden ze haar eenvoudigweg te vermoorden. Maar zelfs dat lukte niet. Dus sloten ze haar weer op. Deze keer voor meer dan zeven jaar.

In november 2010 verscheen zij op vijfenzestigjarige leeftijd, stralend als een lelie, alsof zij terugkeerde van een verblijf van twee weken in een kuuroord. Op dat moment hadden de generaals de nieuwe verkiezingen, waaraan zij niet mocht meedoen, naar hun hand gezet en ervoor gezorgd dat hun partij gewonnen had. Suu Kyi was nu officieel op een zijspoor gezet. Maar dat maakte allemaal geen verschil: de poort van haar huis werd bestormd door duizenden aanhangers die de toorn van het regime weerstonden tijdens de eerste massale vreugde-uitingen in Rangoon in meer dan acht jaar.

Vanaf het eerste begin van haar politieke leven is Suu Kyi door het regime neergezet als de *poster girl* van het Westen. Was dat in 1989 misschien nog een flagrante overdrijving, vandaag de dag is het niet meer

dan een understatement: zij is wereldwijd met voorsprong de beroemdste vrouwelijke politicus die nooit een ambt bekleed heeft, de beroemdste Birmees sinds wijlen secretaris-generaal U Thant van de Verenigde Naties, en de meest gelauwerde exponent van gewelddoos politiek verzet sinds Mahatma Gandhi. Miljoenen mensen in de wereld kennen haar, mensen die geen enkel idee hebben hoe ze haar naam moeten uitspreken of waar Birma op de wereldkaart te vinden is.

Maar het feit dat Suu voordat ze een politieke ster werd, niets bijzonders had gedaan – sterker nog, die erop stond om beschreven te worden als huisvrouw –, heeft veel mensen die beter zouden moeten weten, ertoe gebracht haar te onderschatten.

Thant Myint-U, U Thants kleinzoontje, doet Suu Kyi in zijn boek *The River of Lost Footsteps* af als weinig meer dan een voetnoot in een verhaal dat door de jaren heen gedomineerd werd door meedogenloze militairen. Michael W. Charney ziet haar betekenis in zijn boek *History of Modern Burma* eerder als belichaming voor het regime van de dreiging van buitenaf, dan als een positieve kracht voor echte verandering. Justin Wintle, een van haar eerste biografen, komt tot de zonderlinge conclusie dat zijzelf schuld heeft aan haar lot. 'Aung San Suu Kyi is de perfecte gijzelaar geworden. De vrijheid van de zangvogel, die gedeeltelijk door haar eigen onverzettelijkheid gevangen wordt gehouden, heeft een prijs die niemand kan, of niet langer durft te betalen. De laatste verkondiger van gewelddoosheid wordt gevangen gehouden door haar overtuiging.'

Het lijkt pervers om Suu Kyi de schuld te geven van het feit dat ze zoveel jaren opgesloten is geweest. Dat is net alsof je Jeanne d'Arc er de schuld van geeft dat ze op de brandstapel is terechtgekomen of dat je Napoleon er de schuld van geeft dat hij op St. Helena is gestorven. Toch is het waar dat haar gevangenschap op een bepaalde manier vrijwillig was, en dit is een van de dingen die haar blijvende en overweldigende populariteit bij de gewone Birmees verklaart.

Suu Kyi's opsluiting was nooit echt vergelijkbaar met Nelson Mandela's zevenentwintig jaar lange gevangenschap op Robbeneiland omdat zij, anders dan Mandela, vrij was om te gaan. Op elk moment van haar jarenlange huisarrest tussen 1989 en 2009 kon zij haar contactpersoon van het regime bellen, haar koffers pakken, afscheid nemen van haar twee trouwe huishoudsters en lotgenoten, een taxi naar het vliegveld nemen en wegvliegen; maar als zij dat deed zou dat zeker betekend hebben dat zij nooit meer terug zou mogen keren. En door weg te vliegen naar de veilige en

liefdevolle omhelzing van de buitenwereld zou ze alle laster van haar vijanden rechtvaardigen, en ook de ergste verdenkingen van haar aanhangers.

Over deze keuze heeft ze zich bijna nooit uitgelaten, waarschijnlijk omdat zij raakt aan de meest persoonlijke en pijnlijke aspecten van het leven dat zij sinds 1988 geleid heeft – aan haar beslissing om in feite haar rol als echtgenote en moeder op te geven. Maar de werkelijkheid van deze keuze is door het regime ook gebruikt om haar te kwellen. Dit werd in januari 1999, vier jaar na het einde van haar eerste periode van opsluiting, op een uitermate onmenselijke manier duidelijk. Ze kreeg het nieuws te horen dat bij haar man Michael prostaatkanker was gediagnosticeerd en dat hij niet meer lang te leven had. Ondanks dit, en ondanks oproepen van iedereen, van paus Johannes Paulus II en prins Charles tot gravin Mountbatten, weigerde het regime hem een visum te verstrekken dat hem in staat zou stellen om haar nog een keer te zien. De bedoeling was duidelijk: het regime wilde haar aanzetten om haar hart te volgen om naar huis en het ziekbed van haar man te vliegen, net zoals zij negen jaar eerder naar Rangoon gevlogen was om haar moeder bij te staan. Omdat zij wist dat zij nooit meer terug zou mogen komen, weigerde zij. Degenen in Azië en elders die vonden dat zij tekortschoot in haar vrouwelijke gevoelens, zagen zich bevestigd in hun mening. Nauwelijks drie maanden later stierf Michael.

Justin Wintle gebruikt misschien daarom terecht het woord ‘onverzettelikheden’ om Suu Kyi’s houding tijdens haar jaren van opsluiting te beschrijven. Het zou absoluut menselijk en volledig begrijpelijk geweest zijn als zij de handdoek in de ring had gegooid en naar huis was gegaan. Niemand zou haar dat kwalijk genomen hebben. Overal waar ze naartoe zou gaan, zou ze verwelkomd en gehuldigd worden. Ze zou nog waardevolle weken bij haar stervende man hebben kunnen zijn, en vandaag de dag zou ze ongetwijfeld van conferentie naar conferentie gaan om luid de noodzaak van een Birmees democratie te verkondigen. Wat zou het uitgemaakt hebben als de lichten in het huis aan University Avenue voor goed gedoofd zouden zijn?

Het antwoord is: heel veel. Want Suu Kyi’s invloed is niet alleen politiek, maar zeker ook spiritueel en emotioneel.

Zowel de brieven die ze aan Michael Aris voor en na haar terugkeer schreef, als haar essays over Birma maken duidelijk dat Suu Kyi zich al heel lang sterk bewust was van het lijden van haar volk: van de armoede die de inwoners van dit land dat rijk is aan natuurlijke hulpbronnen, op-

gedrongen kregen door de idiotie van zijn heersers, en van het belemmeren van de lichamelijke en geestelijke groei door misdadige economische en sociale praktijken. Toen deze bevoorrechte banneling in 1988 naar Rangoon vloog en terecht kwam in het heetst van de grootste volksofstand in de geschiedenis van het land, viel alles op zijn plaats. Het lijden van haar volk was niet langer iets op afstand en iets abstracts: het was een zaak die ze omarmde, met de wil om haar te veranderen. Door ervoor te kiezen om de NLD te vormen en te leiden en mee te doen aan de verkiezingen, sloot ze een verbond met haar land: ze waren niet langer gescheiden, niet langer scheidbaar. Hoe harder het regime probeerde om haar af te schilderen als een buitenlandse decadent, een marionet van het Westen, een passant, een poster girl, hoe krachtiger zij benadrukte dat zij een was met haar landgenoten.

Het is deze beslissing – eerder een morele dan een politieke, en een waarvan ze in meer dan twintig jaar niet is afgeweken, ondanks alle pogingen om haar emotioneel te chanteren – die haar een vaste plaats in de harten van tientallen miljoenen Birmezen bezorgd heeft. Ze kon makkelijk weggaan, maar dat deed ze nooit. Dat heeft gezorgd voor een onverbreekelijke band.

Suu's carrière wordt niet alleen door toewijding gekenmerkt, hoe belangrijk dat element ook is. Suu had veel jaren nagedacht over wat het betekende om de dochter te zijn van de man die de onafhankelijkheid van Birma uitonderhandeld had. Ze wilde heel graag een waardige dochter van hem zijn en iets voor haar land doen waar zowel zij als hij trots op zou kunnen zijn. De eerste tragische decennia van de geschiedenis van Birma als onafhankelijk land en zijn broze democratie, die door het leger om zeep was geholpen, doordrong haar van het feit dat het ontzettend moeilijk zou worden om haar land de moderne tijd in te leiden zonder zijn diepgewortelde waarden geweld aan te doen. In de jaren voor 1988 had zij veel tijd en onderzoek gestoken in dat probleem. Plotseling had zij tegen alle verwachtingen in de mogelijkheid, en de plicht, om het op te lossen. Het is haar nu nog niet gelukt. Maar dat wil nog niet zeggen dat zij gefaald heeft.

Aung San Suu Kyi werd op 19 juni 1945 als derde van drie kinderen geboren in de Irrawaddy Delta tijdens de meest turbulente jaren in de geschiedenis van Birma. Haar vader, Aung San, zat in het brandpunt van het tumult. De hoofdstad Rangoon was net in handen van de geallieerden gevallen en

haar zwangere moeder had haar toevlucht gezocht op het platteland.

Aung San was een jongen van buiten, verlegen, nors en een slechte prater die zomaar lange, onverklaarbare stiltes kon laten vallen. Hij was klein en pezig en toonde het soort uitdruktingsloosheid dat westerlingen, als ze mensen uit het Oosten beschrijven, ondoorgroendelijk noemen. Maar hij had ook iets speciaals over zich, een charisma. Met een onstuimig temperament en een ijzeren wil ontwikkelde hij zich in de jaren dertig op de Rangoon University tot een van de meest ambitieuze en vastberaden studenten die zich wijdden aan de bevrijding van Birma van de Britten.

Birma was voor Groot-Brittannië een imperiaal nakomertje. Het was in de negentiende eeuw in drie fases ingelijfd nadat een van de laatste Birmese koningen de Britten razend had gemaakt door Bengalen aan te vallen, het oudste en in die tijd rijkste en belangrijkste deel van het Indiase rijk. Birma was voor de Britten ook handig als bolwerk tegen een verdere Franse uitbreiding in Indo-China. Maar het heeft in de Britse plannen nooit zo'n centrale rol gespeeld als India: het werd vanuit India bestuurd als een aanhangsel, en maar weinig Britse bestuurders namen de moeite om de Birmese geschiedenis, filosofie of psychologie te doorgronden op de manier zoals de ambtenaren van de in Bengalen gevestigde East India Company van India gedaan hadden. De Britten legden het land op een meedogenloze manier hun wil op door de monarchie af te schaffen en de laatste koning en zijn vrouw in ballingschap te sturen. Ze zetten de deur open voor buitenlandse ondernemingen om hout-, edelsteen-, zilver- en olieboorbedrijven te starten. Ook stonden ze toe dat Indiase en Chinese zakenmensen en arbeiders het land binnenkwamen om geld te verdienen.

Een kolonisatieproces is altijd mensonterend. Toch heulden in veel delen van het Britse rijk, waar de Britse overheersers systemen en ideeën introduceerden die de levensstandaard voor velen verbeterden, steeds meer burgers en mensen uit de heersende klasse in meer of mindere mate met de overheersers. De vernedering zou met het verglijden van de tijd minder gevoeld worden, aangezien de gekoloniseerden onderdeel werden van het zogenaamde 'stalen frame' van het rijk, de bureaucratische superstructuur die de hele kolossale onderneming liet draaien. Daarom heeft men bijvoorbeeld in sommige streken van het subcontinent nog steeds heimwee naar de Raj.

Maar de Birmese ervaring was compleet anders. Het begon erg laat: het gebied rond Rangoon was tijdens de eerste Engels-Birmese oorlog van

1824 ingepikt en in rap tempo ontdaan van zijn typische karakter. Koninklijke objecten werden misbruikt voor handelsdoeleinden. De Birmezen vormden binnen enkele tientallen jaren een minderheid en werden toeschouwers van de transformatie van de stad. In het noorden heersten nog steeds Birmese koningen: deze traditie werd gesanctioneerd, begeleid en in stand gehouden door de *sangha*, de organisatie van boeddhistische monniken die het politieke en religieuze fundament vormde van het land en terugging tot de elfde eeuw, en die ontelbaar veel oorlogen en dynastiewisselingen overleefd had.

Maar in 1885 maakten de Britten het karwei af. Ze bestormden Mandalay, de laatste zetel van de koningen, plunderden het paleis, legden bijna de hele eeuwenoude bibliotheek in de as en stuurden koning Thibaw en zijn vrouw, koningin Supayalat, in ballingschap in West-India. Ze lieten het hele koninkrijk vallen onder het Indiase systeem, bestuurden het vanuit het paleis van de onderkoning in Calcutta en vervingen de lokale bestuurders, die de afgevaardigden en bondgenoten van de koning waren geweest, door Britse ambtenaren. Ze stuurden tienduizenden soldaten om de opstanden die voortdurend uitbraken, neer te slaan, totdat de Pax Britannica in alle uithoeken van het land was doorgedrongen.

Maar tegen de tijd dat Birma onderworpen was, begonnen de Indiërs aan de andere kant van de grens rusteloos te worden. Het Indiase Nationale Congres was opgericht in 1885, het jaar waarin er een einde gemaakt was aan het Birmese koninkrijk. Alle hoop van de Indiërs richtte zich nu op zelfbestuur. Door de Eerste Wereldoorlog boette het Britse rijk dramatisch in aan kracht. De komst van Gandhi vanuit Zuid-Afrika bezorgde het Congres een leider met een uniek charisma en creativiteit, en het bloedbad bij Jalianwallabagh in 1919 maakte duidelijk dat de Britse overheersing berustte op een misplaatst gevoel van zelfvertrouwen, aangezien honderden miljoenen Indiërs nooit in bedwang zouden kunnen worden gehouden door de paar duizend Britten die daar aanwezig waren.

Aan de andere kant van het Nagagebergte ervoeren de Birmezen sinds kort de schande van het gekoloniseerd worden door een land dat zelf gekoloniseerd werd. Keuterboeren die de rijstvelden bewerkten, werden met hoge schulden opgezadeld door de Indiase geldschietters die over het hele land uitwaaierden. In Rangoon werden de buitenlandse winkeliers en zakenmensen rijker en rijker door de naïeve inlanders uit te buiten. Met de afschaffing van het koningshuis verbrokkelde alles. In het zuiden

van Birma hadden de Britten geweigerd om de autoriteit te accepteren van de *thathanabaing*, de belangrijkste monnik die door de koning gevolmachtigd was om de discipline te handhaven en het onderwijs aan de honderdduizenden monniken in het land in goede banen te leiden. Door zijn afwezigheid verloren de lokale boeddhistische sangha's hun sturing. Zestig jaar later werd koning Thibaw verbannen en de monarchie afgeschaft. Dat was de genadeklap.

De eerste nationalistische activiteiten kwamen van de boeddhistische geestelijken. Van oudsher liepen kort na zonsopgang in elke stad en in elk dorp van het land monniken in hun kastanjebruine gewaden achter elkaar door de straten. In hun uitgestrekte handen hadden ze gelakte schalen waarmee ze om aalmoezen vroegen. Zij waren de krachtige, plaatselijke symbolen van een moreel, theologisch en politiek systeem dat het leven van de mensen gedurende de Birmese geschiedenis had bepaald, en dat hun, volgens hun geloof, de beste kans gaf om in het nirwana te komen. De monniken koesterden en heiligden de autoriteit van de boeddhistische koning, en door de monniken aalmoezen te geven en door hun zonen zodra ze 'groot genoeg waren om de kraaien af te schrikken' in te schrijven in het klooster, verwierven de mensen spirituele verdiensten die op geen enkele andere manier te verkrijgen waren.

Nu was daar niets meer van over. Het was erger dan een vernedering: het land was zijn kompas kwijt. Als reactie werd in navolging van de YMCA de Young Men's Buddhist Association (YMBA) opgericht. Het was een belangrijke eerste stap, niet zozeer om de Britten te tarten, als wel om een structuur te vestigen of opnieuw in te stellen die haar weerslag vond in de traditionele Birmese overtuigingen. De belangrijkste figuur, die tijdens de koortsachtige jaren na de Eerste Wereldoorlog naar voren trad, was U Ottama, een erudiete boeddhistische monnik die heel Azië bereisd had en teruggekomen was met het nieuws dat Japan, een ander boeddhistisch land ver weg, op een succesvolle manier indringers buiten de deur had weten te houden. Het had onafhankelijk weten te blijven en had met succes de Russen, een Europese grootmacht, tijdens een oorlog weten te verslaan.

In de jaren twintig had Groot-Brittannië onder grote druk van Gandhi en het Congres belangrijke maatregelen getroffen om India zelfbestuur te geven. De onruststokers in Rangoon die geadviseerd en opgejut werden door Indiase radicalen die vanuit Bengalen het land binnengekomen waren, vonden dan ook dat ze, hoewel hun beweging vergeleken met de Indiase jong en onervaren was, de wind in de zeilen hadden. Tegen de tijd

dat Aung San in 1932 vanuit het midden-Birmese stadje Patmauk op de Rangoon University arriveerde, was onafhankelijkheid niet langer een onhaalbare droom. Maar hoe meer de Britten toestonden, hoe ongeduldiger de nationalistenvan zowel in India als in Birma werden om volledige onafhankelijkheid te bereiken.

Aung San was onbeholpen en naïef en zijn Engels was stuntelig. Het was voor hem dan ook erg moeilijk om indruk te maken op de elite van de hoofdstedelijke universiteit. Maar degenen die zijn bijdragen aan de debatten van de Students Union beschimpten en hem dringend verzochten om niet meer te proberen om Engels te praten maar het bij Birmees te houden, bemerkten al snel dat deze moeilijke, halsstarrige jongeman beschikte over een formidabel doorzettingsvermogen. Hij zou nooit opgeven – bijvoorbeeld om Engels te spreken – totdat hij een uitdaging echt tot een goed einde had gebracht. Langzaam maar zeker ontplooid hij zich tot een van de leiders van een groep revolutionaire nationalistenvan aan de universiteit. Hun ideologie was schimmig en neigde naar socialisme en communisme, maar ook met een sterke hang naar boeddhisme.

Ze begonnen zich de ‘Thakins’ te noemen. Het woord betekent heer en meester, en is ongeveer gelijk aan ‘Sahib’ in India. Na de verovering van Birma hadden de arrogante Britten zich die titel toegeëigend. Nu eisten de Birmese nieuwkomers de titel terug. ‘Zij verkondigden het aangeboren recht van de Birmezen om hun eigen baas te zijn,’ zoals Suu Kyi schreef in een schets over het leven van haar vader. De benaming gaf hun namen volgens haar een strijdlustig nationalistische lading.

Aung San en zijn vrienden hadden de moed om datgene wat de indringers hun ontnomen hadden, terug te pakken, te beginnen met trots en zelfrespect. Hij was in Rangoon tijdens de gedenkwaardige gebeurtenissen van 1938 (het jaar 1300 van de Birmese kalender, dat bekendstaat als de ‘Revolutie van 1300’). De Britten hadden al veel toegegeven, bijvoorbeeld het losmaken van Birma van India en het land net als India toe te staan om geregeerd te worden door een democratisch gekozen bestuurslichaam dat onder toezicht stond van de Britse gouverneur. Ondanks dat bereikte de strijd voor volledige onafhankelijkheid dat jaar het kookpunt. Boeren en arbeiders in de olie-industrie staakten en voegden zich bij de studentendemonstraties in Rangoon. Tijdens een charge van de politie met de wapenstok werd een demonstrant gedood.

In het hele land staakten de scholen uit protest, tussen Birmese en Indiase moslims braken relletjes uit, in Mandalay stierven zeventien de-

monstranten tijdens protesten door politiekogels en de regering van premier Ba Maw viel.

Toen brak in Europa de Tweede Wereldoorlog uit, en terwijl Gandhi in India met zijn 'Quit India Movement' begon en eiste dat de Britten onmiddellijk vertrokken, en Subhas Chandra Bose in Calcutta in het geheim begon met het trainen van zijn Indian National Army, besloten Aung San en de andere Thakins hun blik op het oosten te richten.

Vanaf het moment dat U Ottama teruggekeerd was van zijn zwerftocht en verteld had over de prestaties van de Japanners tegen de Russen, stonden de Birmeese nationalisten open voor de mogelijkheid dat de bevrijding misschien uit die richting zou komen. Aung San was geen aanhanger van Gandhi: hij accepteerde het feit dat Birma zijn vrijheid hoogstwaarschijnlijk niet zonder strijd zou bereiken. In augustus 1940 zetten hij en een andere Thakin-kameraad de moedigste stap van hun leven door heimelijk het land te ontvluchten en naar Amoy, het huidige Xiamen, in de Chinese provincie Fujian te gaan.

Het was hun bedoeling om in contact te komen met Chinese opstandelingen, ofwel met Tsjang Kai-Sjeks Kwomintang of met Mao Zedongs communisten – iedereen met de middelen om hen te helpen om de Britten te verdrijven. Maar Fujian was al in handen van de Japanners. Maar toen een Japanse geheim agent, Keiji Suzuki, hoorde dat twee Birmeese Thakins door de straten van Amoy zwierven, zorgde hij ervoor dat zijn medenationalisten zich over hen ontfermden. In november werden ze naar Tokio gevlogen, waar Suzuki hen opving.

Het was Aung Sans eerste ervaring met de wereld buiten de grenzen van Birma en hij was diep onder de indruk. Ondanks twijfels over de autoritaire bruutheid van het Japanse militarisme – en zijn preutse ontsteltenis toen Suzuki aanbood om een vrouw voor hem te regelen – had Aung San groot ontzag voor de industriële prestaties van zijn gastheren. Verstandelijk gezien stond hij open genoeg, of liever gezegd, was hij politiek gezien onvolwassen genoeg om alle hulp te accepteren, ongeacht de richting van waaruit deze kwam. Na een verblijf van enkele maanden in Japan vloog hij vermomd als een Chinese zeeman terug naar Rangoon en formeerde een kerneenheid, die later zou uitgroeien tot het Burma Independence Army (BIA). Het grootste deel van 1941 werd besteed aan de heimelijke, keiharde training op het eiland Hainan van dat kleine leger dat later onvergankelijke roem zou vergaren als de 'Dertig Kameraden'. Suzuki was de bevelhebber en generaal en Aung San was zijn chef-staf.

Dus toen Japan in december 1941 zijn luchtaanval op Pearl Harbour opende en direct daarna aan zijn invasie van Zuidoost-Azië begon, waren Aung San en zijn kameraden klaar om hun steentje bij te dragen. Diezelfde maand werd Rangoon door een Japanse bomaanval in puin geschoten, en kort erna drongen de Japanners en het Birmese Onafhankelijkheidsleger het land binnen en rukten op vanuit 'de staart van de Birmese vlieger', het lange, smalle schiereiland Tenasserim dat zich ten zuiden en oosten van de Irrawaddy Delta uitstrekte. Terwijl zij opmarcheerden, voegden zich tienduizenden Birmezen bij het nieuwe, nationale leger tot dat het ongeveer vijftigduizend man sterk was en bijna net zo omvangrijk als het Japanse invasieleger. De hopeloos voorbereide Britten, die door de Japanners in heel Zuidoost-Azië op de vlucht werden gejaagd, probeerden India te bereiken, waar ze veilig zouden zijn. Duizenden lukte dat niet. Zij werden gevangengenomen en gedwongen om de beruchte 'dodenspoorweg' van Birma naar Thailand aan te leggen.

Maar de Birmese twijfels over de Japanners, die al aan Aung San begonnen te knagen tijdens de eerste maanden dat hij te maken had gehad met het fascistische regime in Tokio, groeiden exponentieel toen de Japanners in 1942 de controle in het land hadden overgenomen. Ze praatten honderduit over het feit dat Japanners en Birmezen Aziatische broeders waren... van hetzelfde ras en met hetzelfde geloof, en dat ze daarom schouder aan schouder moesten strijden. Maar de Birmezen, onder wie Aung San, leerden al snel dat Japanse retoriek en Japanse bedoelingen twee totaal verschillende dingen waren. Het Japanse *tatemai*, dat aan de oppervlakte zichtbaar was, praatte misschien over Birmese onafhankelijkheid, maar de *honno*, de onuitgesproken realiteit, was dat het 'almachtige Nippon' achter de schermen de touwtjes strak in handen hield. Het echte lot van Birma volgens de Japanse plannen was dat het een van de vele gehoorzame en hardwerkende volken zou worden aan de basis van de Japanse piramide, met de Japanse keizer aan de top. Aung San en de andere grondleggers van het Birmese Onafhankelijkheidsleger ontdekten tot hun ontzetting dat zij de ene vorm van slavernij hadden verruild voor de andere. In het geheim begonnen ze zich erop voor te bereiden dat ze weer helemaal opnieuw voor hun vrijheid zouden moeten vechten.

Malaria en de ontberingen van het opbouwen van een leger en het leiden van de invasie van zijn eigen land, ondermijnden de gezondheid van stafchef Aung San ernstig. Hij werd opgenomen in het Rangoon General Hospital – een ziekenhuis dat een opvallend belangrijke rol speelt in dit